

Fakultetsanalys - 2020-års kvalitetsgranskning av forskarutbildning

Sammanfattning

Fakultetsanalysen avseende granskning av forskarutbildning innefattar sex forskarutbildningar vid Filosofiska fakulteten. Samtliga utbildningar uppvisar var för sig att de i hög grad uppfyller bedömningskriterierna för de olika bedömningsområdena. Kvalitetssäkringsarbetet har samtidigt lett till att utvecklingsområden inom olika bedömningsområden kunnat identifieras för de granskade utbildningarna.

Innehåll

1	Lista över de utbildningar som kvalitetsgranskats under året	2
1.1	Forskarutbildningsämnen och kommentarer till nyckeltal	2
1.2	Kommentar till nyckeltal	2
2	Bedömningsområde: Förutsättningar	3
2.1	Personal: Handledar- och lärarkompetens	3
2.2	Forskarutbildningsmiljö	3
3	Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat	4
3.1	Forskarutbildningens utformning	4
3.2	Uppfyllelse av examensmål (doktorsexamen och licentiatexamen)	4
3.3	Jämställdhetsperspektiv	4
3.4	Uppföljning, åtgärder och återkoppling	4
4	Bedömningsområde: Doktorandperspektiv	5
5	Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan	5
6	Hållbarhetsperspektiv	6

1 Lista över de utbildningar som kvalitetsgranskats under året

I tabellen nedan framgår vilka forskarutbildningar som Filosofiska fakulteten kvalitetsgranskat under 2020 samt var i processen dessa granskningar befinner sig per den 10 december 2020.

Tabell 1. Granskade forskarutbildningar 2020

Forskarutbildning	Dialog	Dekanens bedömning lämnad	Beredning av handlingsplan i nämnd	Fastställande av handlingsplan i fakultetsstyrelsen
Pedagogik med inriktning mot arbete och arbetsliv (LiU-2020-00359)	Maj 2020	Ja	30 augusti 2020	17 september 2020
Sociologi med inriktning mot arbete och arbetsliv (LiU-2020-00360)	Maj 2020	Ja	30 augusti 2020	17 september 2020
Handikappvetenskap LiU-2020-00358)	Juni 2020	Ja	30 augusti 2020	17 september 2020
Företagsekonomi (LiU-2020-00361)	September 2020	Ja	30 november 2020	10 december 2020
Etnicitet och migration (LiU-2020-00363)	September 2020	Ja	Planerad till första mötet 2021	
Miljövetenskap (LiU-2020-00364)	Oktober 2020	Ja	30 november 2020	10 december 2020

En sammanställning över vilka bedömningsområden som är i behov av utveckling inom respektive forskarutbildning framgår av Bilaga 1.

1.1 Forskarutbildningsämnena

Forskarutbildningsämnena är väl avgränsade. Av de granskade utbildningarna är flera tvärvetenskapliga vilket innebär att motsvarande forskarutbildning sällan finns vid andra lärosäten vare sig nationellt eller internationellt. Ämnena kan dock bedömas förhålla sig till såväl en nationell som internationell kontext och samarbeten finns med andra relevanta utbildningar.

Ingen utbildning har fått påpekande om att forskarutbildningsämnet behöver utvecklas och därmed finns inte heller i någon handlingsplan några åtgärder med i förhållande till detta bedömningsområde.

1.2 Kommentar till nyckeltal

Nyckeltalet tid till examen som följs upp i kvalitetsgranskningen har inte föranlett några åtgärder. Inom de olika forskarutbildningar återfinns enstaka doktorander

med en nominell studietid längre än fyra år. Några strukturella orsaker till behov av längre studietid har inte kunnat identifieras.

2 Bedömningsområde: Förutsättningar

2.1 Personal: Handledar- och lärarkompetens

Tillgången till handledar- och lärarkompetensen är god inom de forskarutbildningar som har granskats. Handledarna är väl förankrade inom det aktuella forskarutbildningsämnet och har därtill relevant pedagogisk utbildning. I fem av de granskade utbildningarna är tillgången på handledare mycket god och det finns inom dessa miljöer ett flertal potentiella handledare som idag inte har handledningsuppdrag pga att miljöerna inte har tillräckliga resurser för att anställa fler doktorander. Inom en av forskarutbildningarna (handikappvetenskap) har handledarkapaciteten sjunkit pga att forskningsmiljön genomgår en generationsväxling samt att några av de seniora forskarna fått anställningar vid andra avdelningar eller vid andra lärosäten. Forskarutbildningen har fått i uppdrag att ta fram en plan för hur tillgången på handledare ska säkras i såväl det korta som i det längre perspektivet. Det kan även noteras att det inom miljön också är flera medarbetare som inom snar framtid bedöms vara meriterade för docentur och därmed också kan åta sig uppdrag som huvudhandledare.

2.2 Forskarutbildningsmiljö

De granskade utbildningarna är av varierande storlek. Den till antalet doktorander minsta forskarutbildningen är sociologi med inriktning mot arbete och arbetsliv med två antagna doktorander medan miljövetenskap som är den största forskarutbildningen har 19 doktorander. Genom att på institutionsnivå arrangera samläsning av kurser mellan flera forskarutbildningar hanteras emellertid utmaningarna med att kunna ge en forskarutbildning av god kvalitet även med ett fåtal doktorander. På så sätt säkras utbildningarna att de kan erbjuda de obligatoriska kurser som anges i respektive allmänna studieplan. Etablerade samarbeten finns också med forskarutbildningar vid andra lärosäten. Doktoranderna uppmanas också att läsa kurser vid andra institutioner eller vid andra lärosäten. De granskade miljöerna kan därför antas uppfylla kravet på storlek ("kritisk massa") för att kunna ge en utbildning av god kvalitet.

Filosofiska fakultetens forskarutbildningsnämnd har sedan tidigare uppmärksammat att doktorander efterfrågar sammanställd information om vilka forskarutbildningskurser som ges vid LiU. Fakulteten har sedan många år tillbaka tillhandahållit en webbplats där länkar till institutionernas sidor med forskarutbildningar har publicerats. Som ett led i att ytterligare synliggöra det sammanlagda kursutbudet utvecklade forskarutbildningsnämnden under 2019 en ny webbplats där det samlade kursutbudet presenteras och under 2020 kan det

noteras att institutionerna publicerar allt fler kurser på denna gemensamma webbplats.

3 Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

3.1 Forskarutbildningens utformning

Forskarutbildningarna är väl strukturerade och genomförs i enlighet med fastställda allmänna studieplaner. Inom samtliga utbildningar finns utarbetade rutiner för att säkerställa doktorandernas progression i avhandlingsarbetet. Det finns också rutiner för att säkerställa att en avhandling håller en god kvalitet inför att doktoranden ska disputeras. Ett utvecklingsområde som identifierats i en av de granskade utbildningarna avser seminarieverksamhet inom forskarutbildningsmiljön där textseminarier bör införas i vilka doktorander i olika skeden i utbildningen uppmuntras att i större utsträckning presentera utkast till olika texter.

3.2 Uppfyllelse av examensmål (doktorsexamen och licentiatexamen)

Samtliga granskade utbildningar arbetar systematiskt med att säkerställa att varje enskild doktorand uppnår examensmålen vid tidpunkten för examen. Inom utbildningarna finns väl planerade aktiviteter i form av obligatoriska kurser, seminarieverksamhet, deltagande i konferenser etc. som ger doktoranderna goda förutsättningar för att uppnå examensmålen.

3.3 Jämställdhetsperspektiv

Hur väl jämställdhetsperspektivet är integrerat i forskarutbildningens upplägg, innehåll och genomförande varierar. Hälften av de i år granskade utbildningarna har fått jämställdhetsperspektivet utpekat som utvecklingsområde men av olika anledningar. Inom en utbildning behöver ett jämställdhetsperspektiv tydligare inkluderas i utbildningens innehåll. I de andra utbildningarna handlar det istället om att i utbildningens genomförande i högre grad inkludera jämställdhetsfrågor genom att exempelvis se över hur handledningsuppdrag fördelas mellan män och kvinnor.

3.4 Uppföljning, åtgärder och återkoppling

I fem av de granskade utbildningarna finns väl etablerade rutiner för hur forskarutbildningarna följs upp på ett systematiskt och regelbundet sätt och uppföljningen ligger också till grund för hur utbildningarna vidareutvecklas. I en forskarutbildning konstaterades emellertid att uppföljning och utveckling sker på ett mindre systematiskt sätt och ett utvecklingsarbete ska därför genomföras i syfte att utveckla och etablera rutiner för uppföljning och utveckling.

4 Bedömningsområde: Doktorandperspektiv

Doktoranderna ges goda möjligheter till inflytande och påverkan på sin utbildning genom att de deltar i olika organ på institutionsnivå där forskarutbildningsfrågor diskuteras. Doktoranderna organiserar sig ofta i doktorandråd och driver genom dessa fora frågor som rör deras vardag som forskarstuderande inom miljön men även inom institutionen i stort. Doktoranderna inkluderas även i miljöernas reguljära verksamhet och mötesstruktur. De får därmed god förankring i miljön och möjligheter att påverka utbildning och arbetsförhållanden.

I två av de granskade utbildningarna har ett utvecklingsbehov avseende doktorandperspektivet identifierats. I båda fallen rör det behov av att utveckla tydligare principer och mer transparenta processer för hur institutionstjänstgöring fördelas mellan doktoranderna. I båda dessa fall har doktoranderna påpekat att det för dem är oklart efter vilka principer som fördelningen sker samt oklarheter kring hur de själva kan komma ifråga för att få uppdrag inom undervisning, vilket institutionstjänstgöringen huvudsakligen utgörs av. Det är även värt att notera att merparten av de forskarstuderande i dessa fall inte har svenska som modersmål och att merparten av de utbildningsuppdrag på grundnivå och avancerad nivå som miljön ansvarar för ges på svenska.

5 Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Genom forskarutbildningarnas tillämpning och förankring i samhällsrelevanta frågor så har doktoranderna under utbildningstiden kontakt och samverkan med det omgivande samhället. Genom medverkan i forskningsprojekt och i samverkan med det omgivande samhället så ges doktoranderna goda möjligheter att förbereda sig även inför en karriär utanför akademien. Genomförda uppföljningar av alumner visar att anställningsbarheten är god då alumnerna är anställda såväl inom som utom akademien både nationellt och internationellt.

I två av de granskade forskarutbildningarna identifierades ett utvecklingsbehov av att stärka internationellas doktoranders möjligheter att meritera sig för anställningar vid svenska lärosäten. Det gäller främst i de fall doktoranderna inte utvecklat tillräckliga färdigheter i svenska. Detta utvecklingsområde hör även samman med det som framgår under bedömningsområdet doktorandperspektiv ovan. Utbildningarna har fått i uppdrag att se över vilket arbete som inom utbildningens och doktorandanställningens ram som kan bedrivas för att bättre förbereda och göra doktoranderna anställningsbara inom den svenska akademien.

6 Hållbarhetsperspektiv

Hållbarhetsperspektivet är det område som flest (fem) utbildningar har fått utpekade som utvecklingsområde. Ett hållbarhetsperspektiv är till viss del integrerat i samtliga utbildningar vilket gör att de åtgärder som ska vidtas är att integrera ett bredare perspektiv på hållbar utveckling i utbildningarna.

En åtgärd som vidtagits på fakultetsnivån för att stötta utbildningarna i att integrera ett bredare hållbarhetsperspektiv i utbildningarna är att Tema Miljöförändring getts i uppdrag att utforma och genomföra en kurs i hållbar utveckling som vänder sig till samtliga doktorander inom fakulteten. Denna kurs har givits första gången under hösten 2020. Sammanlagt sju doktorander från olika forskarutbildningar deltog och examinerades.

Beslut i detta ärende har fattats av fakultetsstyrelsen för Filosofiska fakulteten vid dess sammanträde denna dag. I beslutet har deltagit dekan och ordförande Karin Axelsson, ledamöterna; Lena Adamsson, Mattias Arvola, Policarpio Bernerstedt, Maria Brandén, Mathias Broth (föredragande), Asta Cekaite, Henrik Danielsson, Åsa Danielsson, August Goldhahn, Mark Granberg, Eva Hemmungs Wirtén och Carl Schlyter. Därutöver har närvarit utbildningsledare och bitr kanslichef Charlotta Einarsson (föredragande), kanslichef Helena Klöfver, koordinatör och sekreterare Dana Vagner samt fackliga representanterna Carine Signoret, SACO och Rowena Sarinas Bladh, OFR/S.

Karin Axelsson
Dekan

Mathias Broth
Prodekan

Charlotta Einarsson
Utbildningsledare

Bilaga 1

Sammanställning över kvalitetssäkrade forskarutbildningar samt vilka bedömningsområden som föranlett åtgärder i respektive utbildnings handlingsplan.

	Pedagogik med inriktning arbete och arbetsliv	Sociologi med inriktning arbete och arbetsliv	Handikappvetenskap	Företagsekonomi	Etnicitet och migration	Miljövetenskap
Forskarutbildningsämne						
Handledar- och lärarkompetens			X			
Forskarutbildningsmiljö	X	X	X	X		X
Forskarutbildningens utformning					X	
Uppfyllelse av examensmål						
Jämställdhetsperspektiv				X	X	X
Uppföljning, åtgärder och återkoppling						X
Doktorandperspektiv					X	X
Arbetslivsperspektiv och samverkan					X	X
Hållbarhetsperspektiv	X	X	X	X	X	